

**MEVROUW
MIJN MOEDER**

IN MAKKELIJKE TAAL

Uitgeverij Eenvoudig Communiceren | Lezen voor Iedereen

eenvoudigcommuniceren.nl | lezenvoorieereen.be

Voor meer informatie over *Leeslicht*: leeslicht.nl

Deze uitgave is een bewerking in makkelijke taal van *Mevrouw mijn moeder* van Yvonne Keuls gepubliceerd door Ambo|Anthos uitgevers (Amsterdam, 1999).

Bewerking in eenvoudig Nederlands: Jet Doedel

Redactie en vormgeving binnenwerk: Uitgeverij Eenvoudig Communiceren

© 2023 | Uitgeverij Eenvoudig Communiceren, Amsterdam

Deze titel verscheen eerder onder ISBN 978 90 59657496 ter gelegenheid van Nederland Leest 2022.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

ISBN 978 90 8696 742 1

NUR 268

MEVROUW MIJN MOEDER

Yvonne Keuls

IN MAKKELIJKE TAAL

Dit boek heeft het keurmerk Makkelijk Lezen

Mijn moeder heet Johanna. Maar de bedienden in Indonesië noemden haar vroeger altijd Djoppie. Nonnie Djoppie. En later wordt ze door iedereen Jopi genoemd.

Mijn moeder wil haar kinderen bijzondere namen geven. Namen met een betekenis, die iets zeggen over onze toekomst. Maar mijn Hollandse vader denkt daar anders over. Hij is joods en wil dat wij joodse namen krijgen.

Mijn ouders maken een afspraak: de kinderen krijgen gewone, Hollandse namen, zonder betekenis of voorspelling.

Na mijn geboorte gaat mijn vader me aanmelden. Maar hij houdt zich niet aan de afspraak. Hij weet veel van sterren en planeten en noemt me Yvonne. Dat betekent: strijdster met de houten boog. Een boogschutter dus, mijn sterrenbeeld.

‘Strijdster met de houten boog?’, zegt mijn moeder. ‘Wat heeft ze daar nou aan?’

Mijn moeder is niet boos. Ze moppert niet. Nee, ze doet iets anders: ze noemt mij gewoon nooit Yvonne. In plaats daarvan noemt ze me Angin. Dat betekent ‘wind’.

Ze zegt: ‘*Kabar angin*, de wind die verhalen meebrengt. Mijn dochter gaat later verhalen vertellen.’

Als ik een maand oud ben, word ik ziek.

De dokter zegt tegen mijn ouders: 'Breng uw dochter naar het ziekenhuis.'

Maar dat wil mijn moeder niet. Want in het ziekenhuis leggen ze zieke baby's in een bedje.

En een zieke baby moet dag en nacht gewiegd worden door haar moeder, zegt ze.

De dokter trekt een droevig gezicht. Hier kan de medische wetenschap niet tegenop. Hij kijkt mijn vader aan. Mijn vader steekt zijn handen machteloos omhoog. Hij heeft één ding geleerd in zijn leven:

hij kan zijn geliefde Jopi niet sturen.

Mijn moeder laat een doekoen komen, een medicijnvrouw. Die gaat aan het werk met kruiden, bloemen en wierook. Mijn moeder loopt de hele nacht rond met mij in haar armen.

Ze zegt: 'Vecht, dappere Angin, kind van de wind.

Jij moet me later verhalen vertellen. Dat zegt jouw naam.'

Die nacht krabbel ik terug het leven in.

*

We wonen in een mooi, oud huis in Batavia, dat nu Jakarta heet. Ik speel vaak op blote voeten op het erf. Dat mag niet van mijn vader. Als hij het ziet, wordt hij boos.

'De mensen van hier lopen op blote voeten', zegt hij.

‘Wij doen dat niet. Want dan kun je wormen in je voeten krijgen. Die maken je ziek. Dan gaat er dit met je gebeuren.’

Mijn vader trekt zijn rug en zijn tenen krom. Hij strompelt kreunend om ons heen. Het maakt diepe indruk op mij. Want zo loopt de timmerman ook.

De timmerman heeft altijd een lange bamboestok bij zich. Daar hangen zijn rieten meubeltjes aan. De bamboestok drukt zwaar op zijn blote schouders. Op ons erf haalt de timmerman de meubels van de stok. Hij zet ze voor mijn moeder neer. Vaak jaagt zij verkopers weg van het erf. Dan gooit ze water naar hun spullen. Maar de timmerman jaagt ze nooit weg. Want ze houdt van zijn spulletjes en van zijn gerommel. Ze blijft kijken tot hij de laatste stoel van de stok heeft gehaald. Dan kijkt de timmerman haar vragend aan.

‘Geen één?’, vraagt hij.

‘Hoeft niet’, zegt mijn moeder.

De timmerman hangt zijn meubels terug op de bamboestok.

‘Heeft u misschien iets om te repareren?’, vraagt hij dan.

Mijn moeder loopt weg. Ze laat de timmerman een half uur wachten, onder aan de trap. Dan komt ze terug met de baboe, één van de bedienden. Die heeft altijd wel een klusje voor hem.

Mijn vader doet de timmerman vooral na voor mijn moeder. Want zij loopt thuis altijd op dunne slofjes. Die slofjes maken mijn vader woedend.

‘Je loopt meer naast die slofjes dan erop!’, zegt hij boos. ‘Dat is bijna hetzelfde als blote voeten.

Je moet sloffen met dikke zolen kopen.’

Mijn moeder zegt niets.

‘Nou, wanneer ga je dat doen?’

‘Straks’, zegt ze.

Mijn vader kan mijn moeder niets laten doen tegen haar zin. Hij probeert van alles: omkopen, overtuigen, bang maken.

Maar mijn moeder wappert met haar hand en zegt: ‘Straks ...’

Ze doet het nooit.

Mijn moeder draagt ook vaak kleine sandaaltjes.

Als ze naar de winkel gaat, of als ze uitgaat met mijn vader. Haar sandaaltjes hebben kleine,

puntige hakjes. Die zijn heel gevaarlijk. Als wij iets stouts hebben gedaan, trekt mijn moeder zo’n

schoentje van haar voet. Ze zwiept ermee door de lucht. De hak komt altijd op ons hoofd terecht.

Het levert ons heel wat deuken en littekens op.

Ook de kokkin, de baboe en de tuinman kennen de hakjes van mijn moeder. De kokkin heeft vaak

ruzie met mijn moeder over geld. Hun ruzie eindigt altijd met een klap van de hak.

De baboe krijgt met de hak als ze weer eens te lang is weggebleven. En de tuinman als hij in slaap valt. Hij kan overal en op elk moment van de dag slapen. Maar hij wordt altijd gewekt door de punthak van mijn moeder.

*

Mijn vader wordt ziek. Hij heeft iets aan zijn longen.

De dokter zegt: 'U moet een tijdje naar Holland. Voor uw gezondheid.'

We zijn nog nooit in Holland geweest. Want mijn moeder blijft het liefst in Indonesië.

Ze zegt altijd: 'Laten we naar de bergen gaan.

Daar is het zo fijn. De lucht is er fris. Het is gezellig met de andere gasten in het hotel, die zich mooi aankleden voor het diner. Waarom moeten we naar Holland, op zo'n boot? Dan word je alleen maar zeeziek, net als mijn zus Poppie. En in Holland mis ik mijn familie.'

Maar nu is het anders. Want mijn vader is ziek.

Dus binnenkort gaan we toch naar Holland.

Mijn moeder koopt een stuk linnen. Daarvan naait ze zes zakjes. Ze schept er een beetje aarde van haar land in. Die zakjes nemen we mee, voor ieder van ons één. De aarde kan dan later over onze kist worden gestrooid.

Mijn vader zegt: 'Jopi, we moeten eens ernstig praten. In Holland is het te koud voor jouw sloffen en sandaaltjes. Daar moet je laarsjes met veters aan. Je moet nu alvast gaan oefenen.'

'Dat kan niet', zegt mijn moeder tevreden. 'Want ik heb geen laarsjes met veters.'

Mijn vader bestelt laarsjes in Holland. Ze worden bezorgd in Batavia.

'Vooruit, oefenen', zegt mijn vader.

Maar mijn moeder zegt: 'Straks ...'

Ach, mijn domme vader had het anders moeten aanpakken. Hij had haar een modeblad moeten geven, met daarin modellen met mooie laarsjes. Of een kleurige folder van de Bijenkorf. Dan had mijn moeder die laarsjes zeker willen hebben.

Mijn moeder blijft sloffen. Tot september 1938, als we echt met de boot naar Holland vertrekken.

Ik ben dan bijna zeven jaar.

Op de boot gaat mijn moeder eindelijk oefenen met de laarsjes. Ze gaat op de rand van het bed zitten. Met een pijnlijk gezicht perst ze haar voeten in de laarsjes.

'En nu?', vraagt ze.

'Veters strikken', zegt mijn vader.

Mijn moeder strikt de veters, veel te los. Dan gaat mijn vader het doen. Ruw trekt hij de veters strak. Mijn moeder wappert met haar hand.

Maar mijn vader laat zich deze keer niet weggagen.
Eindelijk heeft ze de laarsjes aan.

‘En nu?’, vraagt ze weer.

‘Lopen.’

Mijn moeder gaat staan. Ze schuifelt naar de deur.
Ze schuifelt terug naar het bed en gaat weer zitten.

‘Kan niet,’ zegt ze, ‘laat maar.’

Ze begint de veters los te maken. Maar dan: pats!

Mijn vader heeft een rieten stok in zijn hand.

Daarmee heeft hij mijn moeder hard op haar vingers
geslagen. Ze schreeuwt het uit van pijn en woede.

Mijn moeder gaat oefenen op het dek van het schip.

Ze heeft een dikke winterjas aan. Met haar ene

hand houdt ze haar hoed vast. Met haar andere

hand de reling. Aan haar voeten zitten de laarsjes.

Mijn vader staat een paar meter achter haar. In zijn

hand heeft hij de rieten stok. Hij tikt ermee op de

reling: tik... tik...

Mijn moeder zet een stap.

‘Au, zo’n pijn’, zegt ze.

Tik... tik... Nog een stap.

‘Au, zo’n pijn’, zegt ze weer.

Bij elke tik op de reling zet ze een stap.

En bij elke stap zegt ze: ‘Au, zo’n pijn... Wat een

vreselijk land moet dat toch zijn... Au, zo’n pijn...

waar ze de mensen op zulke gemene schoenen

laten lopen...’

De nagels van mijn moeder zijn blauw van de mep met de rieten stok. Ze zorgt ervoor dat iedereen haar hand goed kan zien. Vooral mijn vader. 'Wat is er met uw hand gebeurd?', vragen de mensen.

'Die blauwe nagels?', zegt mijn moeder. 'Nou, dat zit zo...'

Mijn vader kijkt haar bang aan. Gaat ze het echt vertellen? Mijn moeder kijkt tevreden terug. Ze heeft hem in haar macht.

'Ach', zegt ze dan. 'Dat verhaal duurt te lang. Maar vertel eens, hoe is het toch met uw vrouw? Is ze ook zo zeeziek geweest?'

*

We vinden een woning in Den Haag. Mijn oudste broer studeert in Amsterdam. Mijn zus is aangenomen op de opleiding voor leraren. Mijn jongste broer speelt na school vaak bij vriendjes thuis. Mijn vader werkt als wiskundeleraar. En hij gaat vaak naar de Indische Sociëteit om te kaarten. Hij is maar weinig thuis.

Mijn moeder is altijd thuis. Ze heeft de laarsjes definitief afgekeurd. En ze heeft nog geen andere schoenen waarop ze goed kan lopen.

Maar mijn moeder is wel nieuwsgierig. Ze wil weten hoe dit nieuwe land eruitziet.

Daarom word ik na school naar buiten gestuurd. Ik moet overal rondkijken en haar daarna alles vertellen.

‘Om de hoek’, zegt mijn moeder. ‘Kijk vooral om de hoek.’

Om de hoek is het leven spannend. Daar zijn winkels met kleurige etalages. Ik zie taarten bij de bakker en hoeden bij de hoedenmaakster. Ik zie vreemde mensen met dikke kleren. En de glazenwasser, de groentekar met het paard en een man met een dienblad vol wafels.

In een zijstraat zijn kinderen aan het spelen: touwtjespringen, tollen en hoepelen. Ik zie hun rode gezichtjes. Ze spelen zo anders dan de kinderen in Indonesië. Die spelen stil in de schaduw, met stokjes en steentjes en popjes.

Ik doe mee met hinkelen. Drie keer op het ene been, drie keer op het andere.

‘Waar kom jij vandaan?’, vragen de kinderen.

‘Waarom ben je zo donker? Hoe heet je? Angin?’

‘Wat een gekke naam.’

‘Noem me dan maar Yvonne’, zeg ik.

‘Dat is ook een gekke naam.’

Ineens denk ik weer aan mijn moeder. Ik ren naar huis. Mijn moeder staat al voor het raam te wachten. Binnen ga ik gauw op het krukje bij haar stoel zitten.

‘Èn?!’, zegt mijn moeder.

Dat is haar toverwoord: èn?! Dat is het teken om te vertellen.

Mijn verhaal moet passen bij mijn moeders fantasie. Daarom tover ik voor haar een nieuwe wereld om de hoek. Ik beschrijf de winkelstraat als een sjieke straat in Parijs. De rommelige zijstraatjes worden een speelparadijs. De Haagse beek is in werkelijkheid een rustig riviertje met groene oevers. Maar in mijn verhaal wordt het een kolkende rivier in een donker oerwoud.

Ik ga steeds verder. In mijn verhalen worden de duinen een woest landschap. Een boerderij wordt een groot landhuis. En een school met kleine raampjes wordt een griezelige gevangenis. Ik vertel over mensen, dieren, vogels en bloemen.

En natuurlijk zijn dat geen gewone mensen, dieren, vogels en bloemen. Mijn moeder begrijpt dat. Ze gaat helemaal op in mijn verhalen.

Daardoor overdrijf ik nog meer.

Mijn zus koopt nieuwe schoenen voor mijn moeder. Eindelijk zet mijn moeder haar eerste stappen buiten de deur. Twaalf stappen, om precies te zijn. Van de voordeur naar de auto van de vriend van mijn zus. We gaan een dagje uit, naar Volendam. ‘Zullen we ook een stukje door de buurt rijden?’, vraagt de vriend aan mijn moeder.

‘U komt nooit buiten. Misschien vindt u het leuk ...’
Mijn moeder vindt alles leuk. Als ze maar kan zitten.
‘Ja, hoor’, zegt ze. ‘Laat alles maar zien.’
We rijden door onze buurt. Mijn moeder ziet de
winkelstraat, de zijstraten, het riviertje, de
boerderij, de school. Maar er klopt iets niet... Is dit
wel de buurt uit de verhalen van haar dochter?
Ze wijst afkeurend naar buiten en zegt: ‘Nee, zo
ziet het er niet uit!’
Zo is mijn moeder: ze blijft trouw aan mijn verhalen.
Want ik ben de verteller met de magische naam
Angin. En als mijn verhalen anders zijn dan de
werkelijkheid, dan klopt die werkelijkheid niet.

*

We moeten van mijn moeder op pianoles, bij de
beste pianoleraar van Den Haag. Volgens tante
lesje is dat Daey Ouwens. Tante lesje geeft les op
het conservatorium. En ze zingt bij de opera.
Dus zij kan het weten.

Mijn zus gaat met een briefje van mijn moeder
naar Daey Ouwens. Ze moet iets spelen op de piano.
Daey Ouwens vindt haar meteen geweldig, deze
leerling van achttien met haar zwarte haren en
ogen. Hij heeft het druk, maar hij heeft nog wel
een plekje in zijn agenda.

Maar het zusje moet ook op les. Ik dus. Bij dezelfde meneer. Oei, dat wordt lastig, ziet Daey Ouwens in zijn agenda.

Mijn zus kijkt teleurgesteld. Daey Ouwens snapt het al: of hij geeft beide zussen les, of allebei niet. Wacht, ja, er is toch een plekje.

‘Je zusje kan op woensdag komen’, zegt hij. ‘Van zes tot zeven. Ze hoeft alleen een schriftje mee te nemen. We zullen kijken of ze net zo muzikaal is als jij.’

De volgende woensdag ga ik naar pianoles. Ik schrik me dood. Want Daey Ouwens is zwart. Dat heeft mijn zus me niet verteld! Ik heb wel eens een boek gelezen met daarin een zwarte persoon. Maar nu zie ik in het echt deze grote, prachtige, verfijnde man, met een sigaar in zijn mond. Daey Ouwens is de eerste zwarte persoon in mijn leven.

Hij gaat aan zijn piano zitten en zegt: ‘Zing eens een kinderliedje.’

Ik denk na.

Dan zing ik: ‘Berend Botje ging uit varen...’

Daey Ouwens gaat verder: ‘Met zijn scheepje naar Zuidlaren...’

Dan ik weer: ‘De weg was recht, de weg was krom...’

En hij, met donderende stem: ‘Noo-ooit kwam Be-rrrend Botje wee-rrrom...’

Hij brult van het lachen.

‘Let op’, zegt hij. ‘Jij zingt dat liedje op jouw manier. En ik op mijn manier. Ieder mens heeft zijn eigen manier. Mozart, Beethoven en Chopin zijn beroemde componisten. Die hebben ook hun eigen manier. Luister maar.’

Hij begint lief en zachtjes de melodie van Berend Botje te spelen.

‘Dat was Mozart. En nu Beethoven!’

Daey Ouwens steekt zijn sigaar in zijn mond. Hij ramt zijn handen op de piano en beweegt woest met zijn hoofd. Een wilde Berend Botje klinkt door de kamer.

‘Vind je het mooi?’, schreeuwt hij. ‘Vind je het mooi?’
‘Mooi! Mooi!’, schreeuw ik terug, klappend in mijn handen.

‘En nu Chopin.’

Daey Ouwens beweegt rustig zijn handen over de toetsen.

‘Meneer Chopin is gevoelig’, zegt hij. ‘Heerlijk... Zo. Dat is genoeg voor vandaag.’

Zo begint mijn pianoles bij Daey Ouwens.

Mijn moeder en Daey Ouwens hebben alleen contact via mijn schriftje. Hij schrijft op hoe de les gaat. Mijn moeder schrijft hoe het oefenen thuis verloopt. En als ik ziek ben, schrijft ze in het schriftje wat ik heb. En ook of ik haar nasi en haar genezende kruiden heb gegeten.